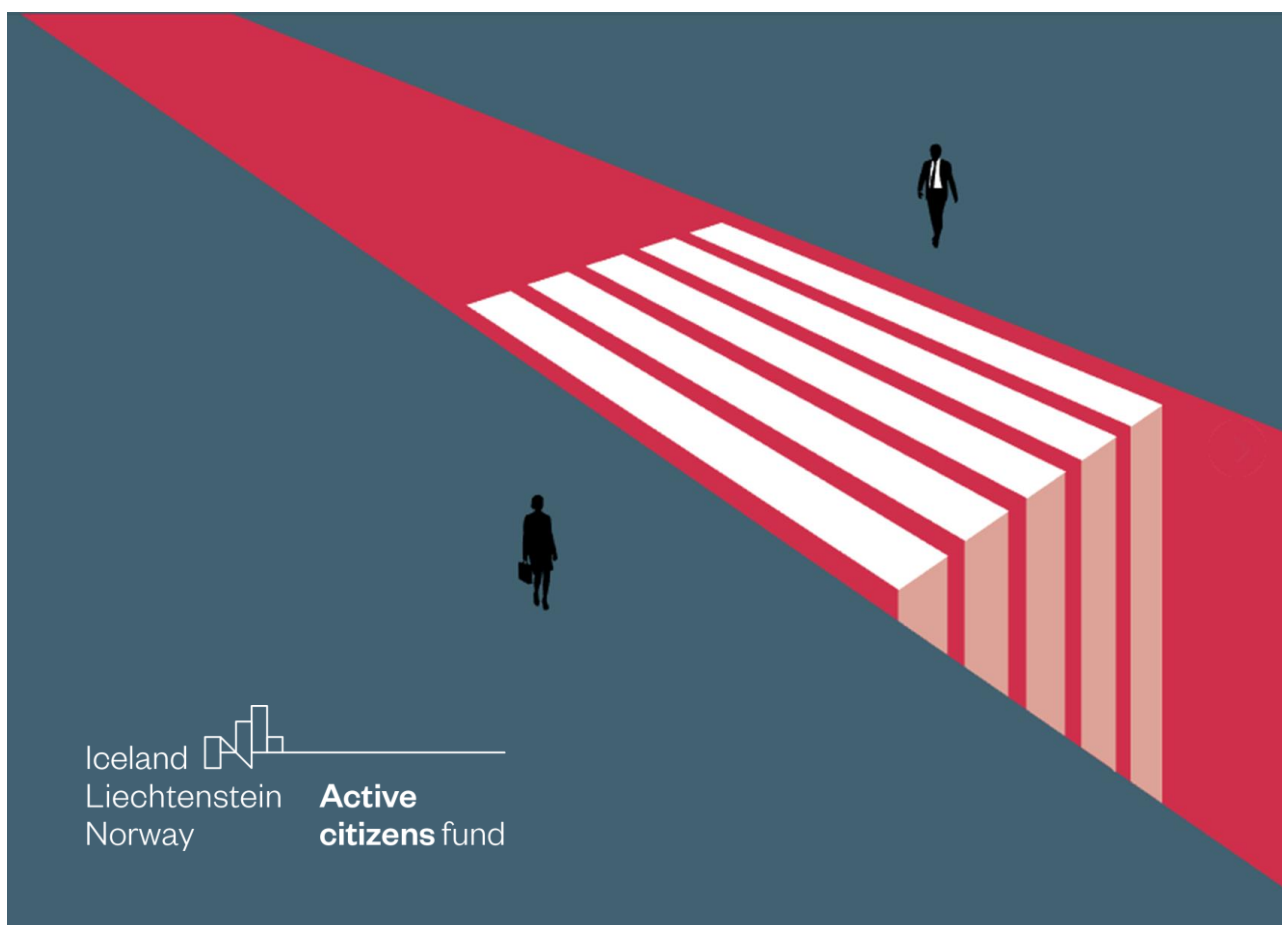

Обзор на законодателния процес в България през 2023 година

Съдържание:

I. Общ политически и законодателен поглед.....	3
II. Годишен законодателен обзор.....	6
1. Законодателен обзор на 48-то народно събрание през 2023 г.....	6
2. Законодателен обзор на 49-то народно събрание през 2023 г.....	8
III. Заключение	10

Български дарителски форум ©2024

Публикацията е в рамките на проект "Дарителски компас за устойчиви партньорства", който се изпълнява от Български дарителски форум с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България (www.activecitizensfund.bg) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП).
Цялата отговорност за съдържанието се носи от БДФ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на фонд „Активни граждани България“.

I. Общ политически и законодателен поглед

В световен план войната в Украйна, започната от Русия през 2022 г., засегна световната геополитика, икономика и енергетика. Последиците от нападението има ефект върху близкото бъдеще не само на двете държави, а и върху държавите от Европа, света и неизбежно върху България.

През 2022 г. решаваща роля за законодателния процес у нас изигра съставянето на редовно коалиционно правителство с участието на четири партии - Продължаваме промяната, БСП, Има такъв народ и Демократична България. Коалиция, която бе запомнена с прецедент да бъде свалена чрез вот на недоверие. Годишната премина в политическа нестабилност и невъзможност да се формира устойчиво и дълготрайно правителство.

Обществото бе изправено пред сериозни предизвикателства – освен войната в Украйна, справянето с последиците от COVID пандемията, тежките опустошения от наводненията в Карловско, енергийната криза и световната инфлация. В резултат на тези тежки предизвикателства компании, фондации и хора даряваха за нуждите на обществото и обединиха усилия и ресурси с местните и националните институции за справяне на кризите и през 2022 г. Близо 124,4 млн. лева бяха дарени по данни на Годишния анализ на Български дарителски форум. Това е с 29% повече спрямо предходната година, което отдаваме на поредицата от кризисни ситуации и опитът на бизнеса, гражданския сектор и обществото като цяло да се справят с техните последствия.

При тези нелеки условия България направи преход към 2023 г. - година, която се оказа не по-малко запомняща се от предходната. От една страна България най-сетне се стабилизира след здравната и социална криза, породена от Коронавируса. От друга страна държавата и обществото ни продължиха да търпят негативни въздействия от войната на Русия срещу Украйна, въпреки подкрепата на Европейския съюз. Също така през октомври започна нов военен конфликт в Близкия изток между групировката „Хамас“ и Израел.

В тази световна обстановка в България се случиха редица законови събития в политическата, обществената и културната сфера. България бе ангажирана с избори за правителство, а после и за местна власт. Основни цели за държавата бяха да бъде приета в Шенген и да приеме еврото – все въпроси с голямо политическо отражение.

На 3 февруари 2023 г. бе разпуснато 48-то Народно събрание. И в началото на година се проведеха поредните извънредни парламентарни избори за представители в 49-то Народно събрание. С промените в Изборния кодекс се даде възможност за смесено гласуване с хартия и машина, ръчно броене на машинните бюлетини и видеонаблюдение след края на изборния ден. Държавата купи близо 12 000 устройства за гласуване.

След изборите на 2 април в парламента влязоха шест партии, а именно: ГЕРБ-СДС – 26,49%, „Продължаваме промяната - Демократична България“ – 24,56%, „Възраждане“ – 14,16%, „Движение за права и свободи“ – 13,75%, „БСП за България“ – 8,93% и „Има такъв народ“ – 4,11%. Между шестте партии започна дълъг и нелек процес на преговори за създаването на коалиция. За да се избегне възможността държавата да влезе в кръговрат от парламентарни избори, с който да се задълбочи политическата криза, двете водещи партии направиха взаимен компромис за създаването на така нареченото управление на „некоалиционни партньори“. На този принцип се създаде прецедент в управлението на българската държава. За пръв път в политическата ни история в България заработи ротационно правителство. Кабинетът бе сформиран съгласно договореност между първите две формации – ГЕРБ-СДС и ПП-ДБ за ротация през девет месеца на министър-председателския пост между акад. Николай Денков от ПП – ДБ и Мария Габриел от ГЕРБ – СДС. Договорката предвиждаше след като изтече срокът на ротацията, премиерът Денков да подаде оставка, което означава и оставка на правителството, след което да стартира процедурата по връчването на мандати от президента и едва тогава мнозинството да избере Мария Габриел за премиер. Според конституционните разпоредби това се предвиждаше да са отделни правителства. Ангажиментът на двете коалиции беше, че министрите ще останат същите, „ако не се наложат промени“. В първите девет месеца една от приоритетните цели на правителството беше осигуряване на достатъчно време на парламента, за извършване на правосъдна реформа чрез промени в Конституцията, свързани със съдебната власт.

През 2023 г. освен парламентарни избори се проведеха и такива за местната власт. Изборите се проведеха в два тура: първи тур на 29 октомври 2023 г., в който бяха избрани общински съветници (членове на общински съвети) и кметове (на общини, райони, кметства); втори тур (балотаж) на 5 ноември 2023 г. за кметове в местата, където никой от кандидатите за кмет не е избран с повече от 50 % от подадените валидни гласове в първия тур.

На 7 октомври 2023 г. избухна нов конфликт в Близкия Изток след като „Хамас“ атакува цивилни в Израел. Часове по-късно Израел отвърна на удара с обстрели и пълна блокада на Ивицата Газа. България бе една от първите държави, които организира евакуацията на гражданите си от Израел и от Ивицата Газа.

За съжаление и през 2023 г. България преживя отново тежки бедствия. Проливни дъждове предизвикаха наводнения в Северозападна България, разрушавайки инфраструктура и покъщнина. В началото на есента пък водна стихия засегна тежко някои населени места по Южното Черноморие – Царево, Ахтопол и Лозенец останаха под вода за няколко дни. Водата отнесе коли, каравани и разруши инфраструктурата на курортите. Стихията отне живота на няколко души.

Една положителна новина беляза исторически 2023 г., в края на ноември. Българките станаха шахматни кралици на Европа. Освен това българите определят 2023 г. като благоприятна в сравнение с изминалите няколко години.

В последните дни на годината се осъществиха няколко ключови събития за държавата във вътрешен и външен план. В последния ден на първата сесия на 49-ото Народно събрание ГЕРБ-СДС, ПП-ДБ и ДПС внесоха общ законопроект за промени в Конституцията. Те бяха приети окончателно на три четения на 19 декември 2023 г. Европейската комисия приветства взетото на 30 декември единодушно решение от Съвета за присъединяване на България към Шенгенското пространство, като се започне с премахване на проверките по въздушните и морските граници, считано от март 2024 г. Присъединяването на държавата стимулира пътуването, търговията и туризма и допълнително ще подсили вътрешния пазар, коментират анализаторите. Обсъжданията относно допълнително решение за премахване на проверките по сухопътните граници ще продължат през 2024 г.

II. Годишен законодателен обзор

1. Законодателен обзор на 48-то народно събрание през 2023 г.

В периода от 19 октомври 2022 г. до 02 февруари 2023 г. 48-то Народно събрание смени три проучвателни мандата за сформирание на правителство. Последователно ГЕБР, Продължаваме промяната и БСП не успяха да съставят кабинет.

Ключово събитие, с което ще се запомни 48-то Народно събрание в история на България, е едно от най-дългите и спорни откриващи заседания. Откриването на заседанията започна с безпрецедентна парламентарна криза. Народните представители се оказаха в ситуация на невъзможност да изберат председател. Заседанието продължи три дни – на 19, 20 и 21 октомври 2023 г. На третия ден от споровете след силно обществено недоволство бе избран за председател на Народното събрание най-възрастният депутат.

Въпреки безпрецедентното започване на работата на 48-то Народно събрание, то успя да приеме 79 закона, 209 решения и три декларации. Това сочи справка, подготвена от дирекция „Законодателна дейност, парламентарен контрол и право на ЕС“ на Народното събрание и парламентарния пресцентър.

Продължи работата по промените в законопроекта за изменение и допълнение на Закона за юридическите лица с нестопанска цел – текстове, за които БДФ и още много граждански организации се застъпвахме. Мотивите в законопроекта са членовете на юридическите лица с нестопанска цел да участват активно в процеса на взимане на решения, както и да им се даде възможност да имат право самостоятелно да могат да се отказват от своите функции. Предвиждат се промени във връзка с това ЮЛНЦ да имат възможност да провеждат Общите си събрания със средствата на съвременните технологии с така нареченото дистанционно участие на членове на организацията – необходимост, обуславяна от мерките по повод COVID-19. Възможност, която законодателят е предвидил за всички останали търговски дружества, но не и за сдруженията, фондациите и читалищата. Освен това в законопроекта се предвижда разширяване на правата на членовете на Управителния съвет, като им дава възможността

с едностранно предизвестие да прекратят членството си и да имат правото самостоятелно да се иска заличаване в Търговския регистър.

От съществено значение в дейността на парламента е приемането на декларация относно присъединяването на България към Шенгенското пространство, която беше подкрепена от 106 народни представители.

За краткия период на работа от началото на 2023 г. до 02 февруари 2023 г. 48-то Народно събрание успя да свърши значителна законодателна дейност, а именно прие Закон за изменение и допълнение на Закона за хората с увреждане, Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти, Закон за изменение и допълнение на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност, Закон за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения и др.

Важна законодателна промяна бе приемането на два дълго обсъждани и работени закона, а именно Закон за изменение и допълнение на Закона за българския жестов език и Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията. С първия се прецизираха конкретни разпоредби, свързани с предоставянето, отчитането и контрола върху преводаческите услуги от и на български жестов език. Също така се осигури възможност за признаване на професионалната квалификация на преводачите, заявили вписване в Списъка на преводачите от и на български жестов език, поддържан от Агенцията за хората с увреждания и се хармонизираха правните норми относно реда и условията за осигуряване на преводач на български жестов език на глухо или нямо лице, участващо в определено процесуално качество в наказателното производство, и възлагането на разноските за неговото назначаване чрез избягване на съществуващата колизия в тази област, както и осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица. Създадох се граници за свободата на изразяване и достъпен начин на общуване между хората със слухова и/или зрителна загуба и работодатели, обучители и всички останали чрез предоставените им преводачески услуги от и на български жестов език, съобразно персоналните им нужди за личностна социализация.

С приемането на Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията 48-то Народно събрание въведе способа на задължителната медиация, с което се цели намаляване на натовареността на съдилищата и съответно повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване; утвърждаване на културата на споразумението като начин за решаване на спорове, което досега бе много слабо застъпено; увеличаване на използването на извънсъдебната медиация като цяло и гарантиране на правата и интересите на страните; повишаване доверието в съдебната система и подобряване на бизнес средата и други субсидиарни резултати за обществото.

В последните си дни на работа през 2023 г. 48-то Народно събрание също така успя да приеме и Закон за изменение и допълнение на Закона за горите, Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения, Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, Закон за допълнение на Закона за здравното осигуряване, Закон за допълнение на Закона за здравното осигуряване, Закон за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, Закон за изменение и допълнение на Кодекса на труда.

2. Законодателен обзор на 49-то народно събрание през 2023 г.

Мандатът на 49-то Народно събрание започна на 12 април 2023 г. и до края на 2023 г. Парламентът е имал 89 пленарни заседания, като 16 от тях са били извънредни. От 12 април до 21 декември 2023 г. в 49-ото Народно събрание са постъпили общо 243 законопроекта, като 133 от тях са внесени от народни представители. За този период в парламента са постъпили 294 проекторешения, от които 274 от народни представители. Внесени са и 9 проекта за обръщения и декларации. През втората си сесия (от 1 септември до 21 декември 2023 г.) 49-ото Народно събрание е провело 42 пленарни заседания, 12 от които извънредни. През този период депутатите са приели 47 закона, 12 решения и две декларации. Постъпилите законопроекти са 85, проекторешенията - 113, а проектите за обръщения и декларации - 9.

В 49-ото Народно събрание до 20 декември 2023 г. са зададени 2011 въпроса и са отправени 57 питання. Парламентарен контрол е провеждан в 12 пленарни заседания за парламентарен контрол и в четири извънредни пленарни заседания. Блиц-контрол е провеждан в 5 заседания, като са зададени 48 въпроса от народни представители от всички парламентарни групи. Използваното парламентарно време за осъществяване на контролната функция на Народното събрание от началото на мандата е 102 часа и 52 минути.

През втората сесия са зададени 620 въпроса и 14 питання, имало е 4 изслушвания и два вота на недоверие. Парламентарен контрол е провеждан в 5 пленарни заседания и блиц-контрол - в две пленарни заседания, като в него са зададени 19 въпроса. Използваното парламентарно време за осъществяването на контролната функция на Народното събрание е 30 часа и 36 минути.

От зададените въпроси 502 са с писмен отговор, а 118 - с устен. Отговорено е на 477 въпроса, а 20 са оттеглени.

За работата си през 2023 г. 49-то Народно събрание прие редица важни закони, а именно: Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, Закон за изменение и допълнение на Закона за обществените библиотеки, Закон за допълнение на Закона за туризма, Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения, Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения, Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти, Закона за здравното осигуряване, Закон за изменение и допълнение на Закона за особените залози, Закон за изменение и допълнение на Търговския закон, Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от домашното насилие, Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г., Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г., Закон за изменение и допълнение на Закона за чужденците в Република България, Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, Закон за допълнение на Закона за съдебната власт, Закон за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на заетостта, Закон за противодействие на корупцията, Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения, Закон за изменение и

допълнение на Закона за биологичното разнообразие, Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на растенията, Закон за изменение на Закона за филмовата индустрия, Закон за изменение и допълнение на Семейния кодекс.

В последни дни от работата си през 2023 г. 49-то Народно събрание прие също така: Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г., Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г., Закон за изменение и допълнение на Конституцията на Република България, Закон за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г.

III. Заключение

Последните дни на 2023 г. ще се запомнят с някои ключови събития в България. Парламентът прие промени в Конституцията, които бяха гласувани на три четения на 19 декември 2023 г.

Друго важно събитие за страната ни бе единодушното приемане от Европейската комисия на решение за присъединяване на България към Шенгенското пространство, като се започне с премахване на проверките по въздушните и морските граници, считано от март 2024 г. И през 2024 г. България я очакват редица ключови решения и реформи, както и усилена законодателна работа, за да може страната ни да продължи по пътя към развитие и подобрения на живота на цялото ни общество.